

MATERIAALI-
TEHOKKUUDEN
SITOUMUS

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen tulokset 2020

Yhteenveto sitoumuksen raportoinnista

Motiva Oy 9.9.2021

Aki Finér, Ilkka Hippinen, Tiia Merenheimo

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen tulosraportointi

Materiaalitehokkuuden sitoumus on elinkeinoelämän ja valtionhallinnon välinen vapaaehtoinen toimintamalli, jolla tavoitellaan yritysten kannattavuuden parantamista ja ympäristövaikutusten pienentämistä materiaalitehokkuustoimenpiteillä.

- Elintarvikeala on solminut Suomen ensimmäisen materiaalitehokkuuden sitoumuksen vuosille 2019-2021.
 - Sitoumusosapuolet ovat Maa- ja metsätalousministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Ympäristöministeriö, Elintarviketeollisuusliitto ry., Päivittäistavara- ja elintarvikekauppa ry. sekä Suomen Pakkausyhdistys ry.
- Sitoumukseen liittynyt 17 yritystä.
- Sitoumuksen tulosraportoinnissa liittyneet yritykset raportoivat vuosittain sitoumuksessa toteuttamiaan materiaalitehokkuustoimia ja niiden vaikutuksia mm. ruokahävikkiin, kustannussäästöihin, jätemääriin ja kasvihuonekaasupäästöihin.
- Raportointitulokset kertovat, millaista materiaalitehokkuustyötä yrityksissä tehdään – sekä luovat pohjaa kehittää alan mittaamisen ja seurannan käytäntöjä ja yhteisiä periaatteita.

Mikä materiaalitehokkuuden sitoumus?

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus
pähkinänkuoressa

Elintarvikealan sitoumuksen osapuolet

Ministeriöt

Maa- ja metsätalousministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö

Ympäristöministeriö

Toimialajärjestöt

Elintarviketeollisuusliitto ry

Päivittäistavarakauppa ry

Suomen Pakkausyhdistys ry

Yritykset

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen 2019-2021 tavoitteet tiivistetysti

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen päätavoitteita ovat

1. Materiaalitehokkuudella parempaa kannattavuutta ja kestävyyttä
2. Tietoisuus materiaalitehokkuuden mahdollisuuksista ja keinoista lisääntyy elintarvikeketjussa ja kuluttajien keskuudessa

Alatavoitteita ovat

- A. **Kierrätysasteen lisääminen** päivittäistavarakaupassa ja elintarviketeollisuudessa
- B. **Elintarvikejätteen ja ruokahävikin vähentäminen** päivittäistavarakaupassa ja elintarviketeollisuudessa

Sitoumuksen toimialatason tavoitteet

- 1. Materiaalitehokkuudella parempaa kannattavuutta ja kestävyyttä.**
Tavoitteena on elintarvikealan yritysten käytännön materiaalitehokkuustoimilla saavuttaa toimialatasoisesti mitattavia taloudellisia ja ympäristöllisiä hyötyjä.
- 2. Tietoisuus materiaalitehokkuuden mahdollisuuksista ja keinoista lisääntyy** elintarvikeketjussa ja kuluttajien keskuudessa. Tämän tavoite toteutuu siten, että
 - a) sitoumukseen liittymällä yrityksen tietoisuus lisääntyy,
 - b) julkinen tieto sitoumuksiin liittyneistä yrityksistä saa myös muut toimijat kiinnostumaan aiheesta sekä
 - c) sitoumukseen liittyneet yritykset voivat toteuttaa kuluttajille suunnattua materiaalitehokkuusviestintää esimerkiksi ruokahävikin vähentämisestä.

Teemat yritysten materiaalitehokkuustoimille

Yritys voi itse valita mihin sitoumuksen teemoista kuuluvia materiaalitehokkuustoimia se sitoutuu toteuttamaan ja määritellä niille tavoitteet.

Teemat

1. Yritys tekee kehitystyötä **olemassa olevien prosessiensa** materiaalitehokkuuden tilan selvittämiseksi sekä tehostamiseksi. Yritys toteuttaa materiaalitehokkuustoimia havaittujen tai kokeiltujen ratkaisuvaihtoehtojen pohjalta.
2. Yritys ennaltaehkäisee ja vähentää elintarvikejätteen ja ruokahävikin määrää sekä parantaa materiaalitehokkuutta **tuote- tai palvelusuunnittelun** avulla.
3. Yritys luo uutta liiketoimintaa tai lisäarvoa **sivuvirroista**.
4. Yritys lisää **henkilöstönsä** ja **yhteistyökumppaneidensa** valmiuksia parantaa ja kehittää toiminnan materiaalitehokkuutta.
5. Yritys **parantaa tiedon tasoa** materiaalitehokkuudesta.

Yrityksen velvoitteet sitoumuksessa

- Yritys toteuttaa konkreettisia materiaalitehokkuustoimia.
- Yritys seuraa materiaalitehokkuustoimilleen asettamia määrällisiä ja laadullisia tavoitteita.
- Yritys raportoi vuosittain toteutetuista materiaalitehokkuustoimistaan ja tuloksista sitoumustoiminnan HelpDesk-palveluun Motivaan ja halutessaan myös julkisesti.
- Yrityksen mukanaolo sitoumuksessa on julkinen tieto. Muiden yrityskohtaisten tietojen julkisuudesta yritys päättää itse.
- Yrityksiä kannustetaan lisäksi tekemään materiaalitehokkuustoimiinsa perustuvia kestäväen kehityksen yhteiskuntasitoumuksia ja julkaisemaan niitä Sitoumus2050 -sivuilla. [Lisätietoja](#)

Sitoutumisvuoden 2020 tulosraportointi

Tulosten taustat

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumuksen toinen raportointi toteutettiin toukokuussa 2021.

- Sitoumukseen liittyneet yritykset raportoivat sitoumustoimintaa koordinoivalle MATSIT HelpDeskillle vuoden 2020 aikana sitoumuksessa saavutettuja tuloksia
- Raportoinnissa yritykset ilmoittivat toteuttamansa materiaalitehokkuustoimenpiteet ja kullekin toimenpiteelle mitatut tai arvioidut vaikutukset sitoumuksen tavoitemittareihin:
 - Kustannussäästöt
 - Kasvihuonekaasupäästöjen vähenemä
 - Ruokahävikin vähenemä
 - Elintarvikejätteen vähenemä
 - Sekajätteen vähenemä
 - Energijätteen vähenemä
- Lisäksi yritykset raportoivat laadullisia toimenpiteitä, joiden määrällisiä vaikutuksia tavoitemittareihin ei voida mitata.

Elintarvikejäte = Alun perin ei syötäväksi tarkoitettu (ts. syömäkelpoton) ruoka (kuten luut ja hedelmien kuoret) ja alun perin syötäväksi tarkoitettu (ts. syömäkelpoinen) ruoka, jota ei hyödynnetä ihmisravintona, rehuna tai muuna arvojakeena. (EU komission määritelmä)

Ruokahävikki = Alun perin syötäväksi tarkoitettu (ts. syömäkelpoinen) ruoka, jota ei hyödynnetä ihmisravintona, rehuna tai muuna arvojakeena. (Kansallinen määritelmä)

Lähde: <https://www.luke.fi/ruokahavikkiseuranta/>

Tulosten taustat

Yritysten tietojen raportoinnissa havaittavissa positiivista kehitystä.

- Tulosraportoinnissa pyydettiin yrityksiä kuvaamaan, millä tavalla kunkin toimenpiteen raportoidut vaikutukset oli laskettu tai arvioitu.
 - Yritysten materiaalitehokkuuteen liittyvän seurannan ja mittaamisen tarkkuudessa ja toiminta- ja laskentatavoissa havaittiin selvää kehitystä. Toimenpidekohtaisesti on pystytty antamaan eriteltyä tietoa vaikutuksista.
 - Sitoumustoiminnassa on edelleen tavoitteena tunnistaa yhteisiä kehittämiskohteita ja luoda yhtenäisiä käytäntöjä.
- Raportoitujen materiaalitehokkuustoimenpiteiden vaikutukset ovat sekä suoria, yrityksen omassa toiminnassa syntyviä vaikutuksia, että välillisiä, yrityksen toimitusketjussa tai kuluttajilla syntyviä vaikutuksia.
- Raportointikauden aikana koronapandemia vaikutti yritysten liiketoimintaympäristöön.

Materiaalitehokkuuden sitoumus – vuoden 2020 tulosraportointi

Tässä koosteessa esitellään vuoden 2020 raportoinnissa esitetyt ja 2020 toteutetut toimet ja niiden vaikutukset

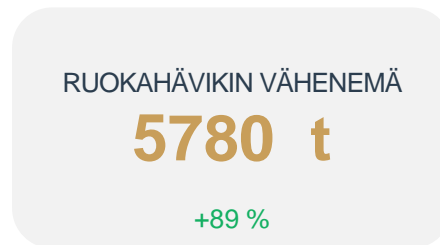

Sitoumuksen kattavuus

Päivittäistavarakauppa yli 90 %

Elintarviketeollisuus 20 %

Pakkausala 6/20*

Lisäksi lukuisia toimenpiteitä, joiden tarkkoja säästövaikutuksia ei vielä ole pystytty arvioimaan. Toimenpiteiden säästövaikutukset perustuvat osin mitattuun ja osin arvioihin perustuvaan tietoon.

*SPY:n luvussa on mukana myös ETL ja PTY jäsenyrityksiä, jotka ovat myös SPY:n jäseniä.

** Prosenttiluvut kuvaavat indikaattorin muutosta verrattuna vuoden 2019 tulosraportointiin

Miten yritykset edistävät materiaalitehokkuutta?

Raportointitulokset antavat käsityksen yritysten materiaalitehokkuustoimien moninaisuudesta. Toimenpiteiden kirjo on laaja, mutta yhteenvetoa varten niitä on luokiteltu kuuteen kategoriaan sen mukaan, mihin toimenpiteet kohdistuvat.

1. Prosessien materiaalitehokkuuden parantaminen
2. Ruokahävikin vähentäminen toimitusketjussa
3. Pakkausten materiaalitehokkuus
4. Kierrätyksen lisääminen
5. Tuotteiden materiaalivalinnat
6. Pakkausten materiaalivalinnat

Energia: Materiaalitehokkuus käy käsi kädessä energiatehokkuuden kanssa, mutta uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuuteen liittyviä toimenpiteitä ei ole huomioitu yhteenvedossa.

Prosessien materiaalitehokkuuden parantaminen

Prosessiparannukset tuovat kustannussäästöjä erityisesti elintarviketeollisuuden yrityksissä.

- Prosessien materiaalitehokkuuden parantaminen tuo monipuolisesti säästöjä raaka-aine-, pakkausmateriaali-, energia- sekä vesikustannuksissa.
- Parannustoimenpiteiden vaikutuksien katsotaan olevan pitkäaikaisia, koska taustalla on toimintatapa- ja/tai prosessimuutos.
- Yhdessä yrityksistä tehty materiaalikatselmus parannuskohteiden tunnistamiseksi
- Pandemia on vaikeuttanut materiaalikatselmusten ja jätehuoltoyhteistyön toteutusta.

16 toimenpidettä
6 312 060 € laskettuja kustannussäästöjä
1 197 t CO₂-ekv. vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä
1542 t vähemmän ruokahävikkiä ja elintarvikettä

Kustannusvaikutusten raportointi kattavaa. Prosessien materiaalitehokkuustoimien päästövähennysten arvioinnissa on vielä kehitettävää.

Ruokahävikin vähentäminen toimitusketjussa

Elintarvikeketjussa ruokahävikin vähentämiseksi käytössä useita erilaisia toimenpiteitä – merkittäviä vaikutuksia valikoiman ja toimitusketjun hallinnalla

- Ruokahävikin vähentämisen keinoina tunnistettu muun muassa hävikin seurannan ja mittaamisen kehittäminen ja toimitusketjun ja valikoiman hallinta sekä päivittäistavarakaupassa erilaiset myyntitavat elintarvikkeiden hävikin synnyn ehkäisemiseksi.
- Raportoiduista kustannussäästöistä merkittävin osa syntynyt toimitusketjun hallinnan avulla.

13 toimenpidettä
1 370 949 € laskettuja kustannussäästöjä
869 t CO₂-ekv. vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä
5333 t vähemmän ruokahävikkiä ja elintarvikejätettä

Kustannussäästötietoja puuttuu usealta toimenpiteeltä

Pakkausten materiaalitehokkuus

Elintarviketeollisuudessa ja päivittäistavarakaupassa pakkausten materiaalitehokkuustoimenpiteet keskittyvät muovin käytön vähentämiseen ja optimoimiseen pakkauksissa.

- Pakkausten optimointi ja pakkausmateriaalin vähentäminen tuovat kustannussäästöjä muun muassa materiaali- ja kuljetuskustannuksissa.
- Toimenpiteillä on vaikutusta päivittäistavarakaupassa ja kuluttajilla syntyvään seka- ja energiajätteen määrään.
- Saavutettuja kustannus- ja päästösäästöjä ei ole kattavasti arvioitu.

10 toimenpidettä

291 000 € laskettuja kustannussäästöjä

533 t CO₂-ekv. vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä

491 t vähemmän seka- ja energiajätettä

640 t vähemmän muovia

Noin puolet raportoineista yrityksistä tehneet toimenpiteitä muovin tai muiden pakkausmateriaalien vähentämiseksi pakkauksissa

Kierrätyksen lisääminen

Yritykset kehittävät jätehuoltojärjestelmiään tuotantolaitoksissa ja kaupoissa sekä tehostavat lajittelua ja kierrätystä.

- Jätehuollon ja kierrätyksen kehittäminen saa aikaan sekä kustannussäästöjä että päästövähennyksiäkin ja vaikutukset näkyvät myös seka- ja energijätteiden määrän vähentymisenä.
- Tuotannon sivuvirtoja pyritään ohjaamaan muun muassa rehukäyttöön ja syömäkelpotonta ruokahävikkiä biokaasun tuotantoon.
- Päivittäistavarakauppojen yhteydessä olevat tuottajayhteisöjen ylläpitämät ekopisteet helpottavat kotitalouksien pakkausjätteiden kierrätystä ja sekajätteen määrän vähenemistä.

21 toimenpidettä
730 400 € laskettuja kustannussäästöjä
4 067 t CO₂-ekv. vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä
626 t vähemmän elintarvikejätettä
6 040 t vähemmän seka- ja energijätettä

Kierrätyksen lisäämisen toimenpiteet kattavat merkittävimmän osan sitoumustoiminnan kasvihuonekaasupäästövähennästä.

Tuotteiden ja pakkausten materiaalivalinnat

Yritykset korvaavat muovipakkauksia uusiutuvista materiaaleista valmistetuilla pakkauksilla ja panostavat pakkausten kierrätettävyyteen tai valitsevat tuotteiden raaka-aineet kestävämmiksi.

- Uudet materiaali- ja pakkausinnovaatiot mahdollistavat muovin korvaamisen kuluttaja- ja tukkupakkauksissa
- Pakkausten ja tuotteiden materiaalien vaihtaminen kierrätysmateriaaleihin vähentää neitseellisen muovin valmistusta.
- Uudelleenkäytettävien pakkausten käyttö sitomusyrityksissä vielä vähäistä. Uudelleenkäytettävien kuljetuseräpakkausten käytön kehitystä ei seurata tai raportoida.

7 toimenpidettä
15 000 € laskettuja kustannussäästöjä
54 t CO₂-ekv. vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä
37 t vähemmän energiajätettä

Materiaalivalintojen vaikutusten arviointi ei ole ollut kattavaa

Laadulliset toimenpiteet

Määrällisten toimenpiteiden lisäksi yritykset raportoivat lisäksi 35 laadullista toimenpidettä, jotka jakautuivat tyyppin mukaan seuraavan taulukon mukaisesti.

Toimenpidetyyppi	Määrä
Arvoketjuyhteistyön parantaminen	5
Henkilöstön kouluttaminen materiaalitehokkuuden parantamisesta	6
Kuluttajaneuvonta tuotteisiin liittyvistä ympäristö- ja ilmastovaikutuksista	5
Kuluttajaviestinnän lisääminen ruokahävikin vähentämisen keinoista	3
Materiaalitehokkuuden parantamismahdollisuuksien tunnistaminen	4
Uudet mallit kierrätettävien ja uudelleen käytettävien pakkausten saamiseksi valikoimiin	1
Pakkausmerkintöjen parantaminen: lajitteluohjeiden selkeyttäminen	3
Pakkausmerkintöjen parantaminen: tuotteen tai pakkauksen ympäristövaikutusten viestiminen kuluttajille	3
Yrityksen toimintatapojen parantaminen tuotantoprosesseissa	5
Yhteensä	35

Huomioita sitoumuksen vaikutuksista

Toisena sitoumusvuonna yrityksissä toteutettujen materiaalitehokkuustoimien kokonaismäärä lisääntyi ja vaikuttavuus kasvoi, vaikka sitoumukseen liittyneiden yritysten määrä ei merkittävästi lisääntynyt. Yrityksissä on panostettu kahtena ensimmäisenä vuonna materiaalitehokkuustyön organisointiin ja johtamiseen, joka näkyy nyt tuloksissa.

- Yritykset ovat raportoineet ensimmäistä sitoumusvuotta enemmän toimenpiteitä.
 - Osa yrityksistä on pystynyt yksilöimään materiaalitehokkuustoimenpiteet ja niiden vaikutukset tarkasti.
 - Raportoitujen toimenpiteiden kaikkia vaikutuksia ei ole yritysten toimesta julkaistu – kustannussäästöjä ja päästövähennyksiä jää vielä näkymättömiin
- > Trendi on tästä huolimatta positiivinen

MATERIAALI-
TEHOKKUUDEN
SITOUUMUS

Lisätietoja

matsit.helpdesk@motiva.fi